

Stormvloedkering Oosterschelde (1967-1986)

Oorspronkelijke plannen

Aanvankelijk was het de bedoeling de Oosterschelde met een vaste dam af te sluiten. In april 1967 startten hiervoor de eerste werkzaamheden. De werkhavens Schelphoek (Schouwen-Duiveland) en Sophia (Noord-Beveland) en de werkeilanden Roggenplaat (1969), Neeltje Jans (1970) en Noordland (1971) kwamen gereed. Na de aanleg van verbindingsdammen tussen de werkeilanden en de damaanzetten was aan het eind van 1973 in totaal vijf van de negen kilometer brede Oosterschelde afgesloten. Er bleven drie sluitgaten over: Hammen, Schaar van Roggenplaat en Roompot. Deze zouden met betonblokken gestort met behulp van kabelbanen gesloten worden. De twaalf draagtorens hiervoor werden vanaf 1972 geplaatst.

Wijziging van de plannen

Inmiddels waren de protesten tegen een volledige afsluiting onder het motto [Oosterschelde Open](#) steeds luider geworden. In afwachting van een definitief regeringsbesluit werden alle voorbereidende werkzaamheden in juli 1974 opgeschort. Een roerige periode waarin de Oosterschelde hoog op de politieke agenda stond brak aan. Dat de kwestie moeilijk lag bleek al uit de benoeming van een speciale commissie, de [Commissie Oosterschelde](#), die advies moest uitbrengen over 'open' of 'dicht'.

Uiteindelijk besloot de regering geen vaste dam maar een stormvloedkering met schuiven te bouwen. Direct gevolg van deze beslissing was dat in de winter 1976-1977 de draagtorens voor de geplande kabelbaan konden worden verwijderd.

Nieuwe plannen

De nieuw bedachte stormvloedkering bestaat uit grote betonnen pijlers die op de bodem van de Oosterschelde rusten. Tussen de pijlers hangen schuiven die de kering bij stormvloed kunnen afsluiten. Over de kering ligt een weg die uit verschillende betonnen elementen bestaat.

Voorbereiding

In 1977 sloten Rijk en aannemers een raamcontract tot bouw van de Stormvloedkering Oosterschelde. De bouw werd uitgevoerd door een samenwerkingsverband van de grootste Nederlandse aannemers in 'De Oosterschelde Stormvloedkering Bouw combinatie v.o.f.' (Dosbouw). Voor het ontwerp en de begeleiding van de bouw werkten Rijk en Dosbouw samen in de Projectorganisatie Stormvloedkering Oosterschelde.

Als eerste legden zij in 1978 vanaf Schouwen-Duiveland een 2780 meter lange hulpbrug aan naar Neeltje Jans. Daarna volgde de aanleg van de bouwdokken voor de bouw van de pijlers. In april 1979 begon de bouw van de pijlers in de bouwdokken. In juli 1981 werd opdracht gegeven tot fabricage van de schuiven.

Verdichting

De pijlers zijn erg zwaar zodat een stevige ondergrond noodzakelijk was. Om de draagkracht te vergroten werd het zand tot 15 meter diep verdicht. Het hiervoor speciaal ontwikkelde verdichtingsvaartuig *Mytilus* stak lange naalden in de bodem en trilde hiermee, zodat de zandkorrels dichter tegen elkaar kwamen te zitten. Van begin 1980 tot eind 1982 was men hiermee bezig.

Matten

Nadat de bodem verdicht was moest deze verder verstevigd en vlak gemaakt worden. Hiervoor maakte een speciale fabriek op Neeltje Jans matten van kunststof, gevuld met diverse soorten grind. De funderingsmatten werden gelegd door de mattenleggers *Cardium* en *Dos 1*. Vervolgens vulde de steen- en asfaltstorter *Jan Heijmans* de voegen met verschillende soorten steen. De matten werden tussen november 1982 en juni 1984 gelegd.

Pijlers

Toen het tapijt van matten gereed was konden de pijlers geplaatst worden. Voor de bouw van de pijlers werden drie grote, 15 meter diepe bouwdokken aangelegd. In april 1979 begon de bouw van de pijlers in de bouwdokken. In de loop van 1983 kwamen de eerste pijlers gereed. De bouwdokken kwamen een voor een onder water te staan zodat het hefschip *Ostrea* de pijlers kon oplichten en naar hun definitieve plaats kon brengen. In augustus 1983 werd de eerste pijler geplaatst. In totaal werden 65 pijlers geplaatst, 16 in het noordelijke sluitgat Hammen, 17 in het middelste sluitgat Schaar en 32 in het zuidelijke sluitgat Roompot. In het oorspronkelijke ontwerp waren 66 pijlers gepland. Wegens bezuinigingen werd één schuif in de Roompot geschrapt en daarmee ook één pijler. De 'kantpijler' is op de plaats van deze pijler gekomen en het landhoofd werd opgeschoven. Pijler 66 is echter wel gebouwd en werd de Universeel Inzetbare Pijler (UIP) genoemd. Deze kon worden ingezet als er met een van de andere pijlers iets zou gebeuren. Dit was uiteindelijk niet nodig en de UIP is nooit van zijn bouwplaats vertrokken. Hij fungeert thans als klimobject, filmdecor en onuitputtelijke inspiratiebron voor talloze plannenmakers.

Schuiven

Door de pijlers te verbinden met allerlei voorgefabriceerde elementen ontstond pas een echte kering. Het belangrijkste onderdeel waren de schuiven die bij hoge waterstand gesloten kunnen worden. De schuiven bestonden uit grote buizenconstructies. Op 29 augustus 1984 plaatste de drijvende bok *Taklift 4* de eerste schuif, op 26 juni 1986 werd de laatste geplaatst. In 1987 kregen de schuiven zelfs de 'Europese staalprijs'.

In totaal werden 62 schuiven geplaatst, 15 in het noordelijke sluitgat Hammen, 16 in het middelste sluitgat Schaar en 31 in het zuidelijke sluitgat Roompot. In het oorspronkelijke ontwerp waren 63 schuiven gepland. Wegens bezuinigingen werd één schuif in de Roompot geschrapt.

Autoweg

Diverse betonnen elementen zoals verkeerskokers, opzetstukken, dorpelbakken en bovenbalken zorgden ervoor dat de kering ook als autoweg gebruikt kon worden. Alle elementen werden tussen 1984 en 1986 geplaatst door de drijvende bok *Taklift 4*.

Ingebruikstelling

Koningin Beatrix stelde op 4 oktober 1986 de Stormvloedkering Oosterschelde officieel in gebruik. Geflankeerd door toenmalig Minister van Verkeer en Waterstaat N. Kroes en directeur-generaal van Rijkswaterstaat ir. J. van Dixhoorn sprak zij de historische woorden 'De stormvloedkering is gesloten. De Deltawerken zijn voltooid. Zeeland is veilig'.

Op 1 januari 1987 droeg de Deltadienst de kering over aan Rijkswaterstaat Directie

Zeeland. De weg over de kering liet nog even op zich wachten. Op 5 november 1987 kon Prinses Juliana deze voor het rijverkeer openstellen. Pas in juli 1988 waren de laatste werkzaamheden aan de kering ten einde.

Roompotsluis

Aan de zuidzijde van het werkeiland Neeltje Jans werd een scheepvaartsluis gebouwd. In februari 1984 kon de Roompotsluis in gebruik worden genomen.

Beheer

Sinds 1 januari 1987 is de Stormvloedkering Oosterschelde in beheer bij de [Dienstkring Deltakust](#) van de Directie Zeeland van Rijkswaterstaat.

Oosterschelde Open

Toen de eerste afsluitingen van het Deltaplan voltooid waren, bleef de Oosterschelde over. Aanvankelijk was het de bedoeling de Oosterschelde geheel af te sluiten met een vaste dam. De voorbereidingen voor de aanleg van deze dam waren in april 1967 begonnen.

Tegenstanders van volledige sluiting waren er altijd al geweest, maar hun stemmen werden eerst nauwelijks gehoord. Tijdens het congres 'De Oosterschelde in de Delta' op 28 april 1967 in Zierikzee, belegd door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, waren de eerste geluiden tegen sluiting merkbaar.

In 1969 verenigden enkele tegenstanders zich in de Studiegroep Oosterschelde. Eind 1970 vond in Zierikzee de oprichting plaats van de Actiegroep Oosterschelde. In 1971 ontstond in Yerseke de Actiegroep 'Oosterschelde Open'. Beide groeperingen waren aanwezig op de 'Oosterscheldeconferentie' op 26 en 27 mei 1972 in Vormingscentrum 'Hedenesse' te Cadzand.

Kort daarop, op 26 augustus 1972, blokkeerde een vloot van circa twintig Zeeuwse vissersschepen het vertrek van een rondvaartboot uit de haven van Burghsluis voor een excursie van Provinciale Staten van Zeeland naar de werkeilanden in de Oosterschelde. Steeds meer leuzen sierden allerlei Zeeuwse waterstaatsobjecten, met een voorkeur voor de dijklichamen, zoals 'Waterstaat erken uw fout, laat de Oosterschelde zout' en 'Oosterschelde Open'.

De druk van de actiegroepen leidde in mei 1973 tot de regeringsverklaring van het Kabinet Den Uyl waarin een nieuwe studie over de afsluiting van de Oosterschelde werd aangekondigd. De [Commissie Oosterschelde](#) ('Commissie Klaasesz') kreeg de opdracht een onderzoek in te stellen. Om hun belangen in deze fase nog beter naar voren te brengen bundelden de tegenstanders zich in het Comité Samenwerking Oosterschelde (SOS).

Na het besluit tot de bouw van een doorlaatbare stormvloedkering was voor een deel aan de bezwaren van de actiegroepen tegemoet gekomen. De actiegroepen gingen later op in de Zeeuwse Milieufederatie.

Commissie Oosterschelde

In de regeringsverklaring van mei 1973 kondigde het Kabinet Den Uyl aan dat er eerst een nieuwe studie over de afsluiting van de Oosterschelde gemaakt moest worden. De druk van de actiegroepen had succes gehad. Een commissie kreeg tot taak deze studie uit te voeren en advies te geven over de beste sluitmethode.

De Minister van Verkeer & Waterstaat installeerde op 15 augustus 1973 de Commissie Oosterschelde. De Commissaris der Koningin in Zuid-Holland, mr. J. Klaasesz, werd benoemd tot voorzitter waarna de commissie al snel door het leven ging als de 'Commissie Klaasesz'.

De discussie over een open of gesloten Oosterschelde werd niet alleen in de commissie gevoerd. Het hield de gehele Nederlandse samenleving in die dagen in haar greep. Voor- en tegenstanders kwamen uitgebreid aan het woord in kranten, tijdschriften en actualiteitenrubrieken. Allerlei achtergronden over het leven in, op en aan de Oosterschelde werden van alle kanten belicht.

Op 1 maart 1974 bood de Commissie Oosterschelde haar rapport aan. Zij adviseerde het kabinet tot de bouw van een stormvloedkering in de Oosterscheldemonding met compartimenteringsdammen. Dankzij een doorlaatbare kering kon het tijverschil in de Oosterschelde blijven bestaan zodat het milieu en de visserij gespaard bleven. Het woord was aan de politici en de technici.

Besluitvorming

Nadat op 1 maart 1974 de [Commissie Oosterschelde](#) haar advies had uitgebracht, was eerst de politiek aan het woord. Op 15 juli 1974 nam het kabinet Den Uyl het principebesluit tot aanleg van een doorlaatbare dam in de monding van de Oosterschelde. In reactie hierop stopte Rijkswaterstaat eind juli 1974 alle voorbereidende werkzaamheden voor definitieve afsluiting.

In de nacht van 8 op 9 november 1974 nam het kabinet na urenlange discussies het definitieve besluit om 'de Oosterschelde te doen afsluiten met een zogenaamde stormstuwcaissondam'. Later zou dit worden gewijzigd in een pijlerdam. De Tweede Kamer ging op 20 november 1974 akkoord met dit voorstel met de stemverhouding 75- 76.

Nu was het woord aan de technici. Was de politiek beste oplossing ook mogelijk? Er kwam een studie naar de technische mogelijkheden. Dit kwam in mei 1976 met de totstandkoming van het 'Eindrapport Stormvloedkering Oosterschelde'. Het principe van een kering met pijlers en schuiven was hierin vastgelegd. Op grond hiervan besloot de regering op 17 juni 1976 tot aanleg van een stormvloedkering met pijlers.

Op 29 september 1977 werd het raamcontract (overeenkomstnummer DED-1750) getekend tussen het Rijk en de aannemers voor aanleg van de Stormvloedkering

Oosterschelde. Gezien de grootschaligheid en de moeilijkheidsgraad van het werk waren de grote Nederlandse aannemingsconcerns hiervoor een samenwerkingsverband aangegegaan in de aannemerscombinatie Dosbouw.

Dienstkring Deltakust

Het werkterrein van de Directie Zeeland van Rijkswaterstaat is opgedeeld in een aantal dienstkringen. Eén ervan is de Dienstkring Deltakust. Deze dienst beheert het kustgebied tussen de kop van Goeree en Noord-Beveland. In dit gebied vallen het Grevelingenmeer (met de Brouwersdam), een deel van de Oosterschelde (met de Stormvloedkering) en het Veerse Meer (met de Veerse Gatdam).

Het beheer en onderhoud van de Stormvloedkering is een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van de dienstkring. Vandaar dat de dienst in oktober 1984 verhuisde van Zierikzee naar het Ir. J.W. Topshuis op het werkeiland Neeltje Jans. Vanuit dit centrale bedieningsgebouw houden specialisten de waterstanden en de weersvoorspellingen in de gaten en wordt bij hoge waterstanden de Stormvloedkering gesloten.

De Stormvloedkering wordt gesloten als er een waterstand van drie meter boven NAP wordt verwacht. Rijkswaterstaat noemt dit de 'maatgevende peilverwachting (MPV)'.

Neeltje Jans

De naam 'Neeltje Jans' werd synoniem voor de Oosterscheldewerken. Van een willekeurige zandplaat in de Oosterscheldemonding ontwikkelde het zich tot een gigantisch werkeiland waar de totstandkoming van het achtste wereldwonder, de Stormvloedkering Oosterschelde, werkelijkheid werd.

De miraculeuze constructies die ontwerpers achter tekentafels en in projectvergaderingen uitdachten, werden op Neeltje Jans verwezenlijkt. Het werk trok miljoenen belangstellenden die zich in het voorlichtingscentrum, de latere Delta Expo, op de hoogte konden stellen hoe dit stuk Hollands Glorie werkelijkheid werd. Toen de werken eenmaal klaar waren bleek het onderwerp zo ijzersterk te zijn dat Neeltje Jans tot het themapark WaterLand Neeltje Jans over de omgang en de strijd tegen het water werd uitgebouwd. Met het creëren van een duinlandschap geldt het eiland inmiddels ook als belangrijk natuurgebied en met het Ir. J.W. Topshuis en het Waterpaviljoen komen ook liefhebbers van moderne architectuur hier aan hun trekken.

Zandplaat

Neeltje Jans was een van de vele zandplaten in de monding van de Oosterschelde. Over de precieze oorsprong van de zandplaat is weinig bekend. Een plaat van deze naam komt pas voor het eerst voor op een kaart uit 1799. Dat de zandplaat ooit genoemd zou zijn naar een hierop gestrand schip is echter nooit bewezen. Het gebruikelijke systeem van het afsluiten van zeearmen, het ophogen van reeds aanwezige ondiepten en het sluiten van de overblijvende stroomgaten, werd ook in de Oosterscheldemonding toegepast. De centrale ligging van de Neeltje Jans, midden in de Oosterschelde, kwam de ingenieurs toen goed van pas.

Werkeiland

Toen de beslissing was gevallen in de Oosterscheldemonding een ingewikkelde stormvloedkering te bouwen, had Rijkswaterstaat een werkplaats nodig. Vooral de bouw van pijlers moest zo dicht mogelijk bij de definitieve plaats van deze betonnen kolossen gebeuren. Neeltje Jans was de meest logische plaats.

Het werkeiland verrees door opspuiting van het westelijke deel van de zandplaat. Een hulpbrug naar de kop van Schouwen-Duiveland was noodzakelijk voor de aan- en afvoer over land. Voor duizenden werknemers en miljoenen belangstellenden was dit de enige toegang. Werkhavens aan zee- en rivierzijde zorgden voor de verbindingen over water. Aan de oostzijde van Neeltje Jans grensden de bouwdokken waar de pijlers voor de stormvloedkering verrezen. Neeltje Jans was de spin in het web van de Oosterscheldewerken.

Voorlichtingscentrum

Op 14 juli 1979 opende de Afdeling Voorlichting van de Deltadienst op Neeltje Jans een voorlichtingscentrum. Dit Informatiecentrum Stormvloedkering ontwikkelde zich tot het grootste educatieve voorlichtingscentrum van Nederland en trok in de loop der jaren miljoenen bezoekers. Het was gehuisvest in een semi-permanent gebouw dat vanwege de steeds grotere bezoekersstromen keer op keer moest worden verbouwd en uitgebreid. Nog geen vijf jaar na de opening, op 4 juli 1984, kon men de miljoenste bezoeker verwelkomen. In 1986 kreeg het voorlichtingscentrum een bredere functie onder de naam Delta Expo en verhuisde het naar het bedieningsgebouw van de kering, het Ir. J.W. Topshuis.

Delta Expo

In 1986 werd het Informatiecentrum Stormvloedkering omgevormd tot Delta Expo. Rijkswaterstaat wilde hier een overzicht geven van de ontwikkelingen in de strijd tegen het water in zuidwest-Nederland door de eeuwen heen. Dit gebeurde door een educatief opgezette tentoonstelling. Na de officiële ingebruikname van de stormvloedkering op 4 oktober 1986, opende de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat drs. N. Kroes de Delta Expo. Na het gereedkomen van de Oosterscheldewerken werd de Delta Expo aangevuld met diverse attracties die dieper ingingen op deelaspecten van het delatgebied: het duinlandschap, het milieu en de visserij. Langzaam werd het informatiecentrum omgevormd tot een themapark dat in 1997 de naam Waterland Neeltje Jans kreeg.

WaterLand Neeltje Jans

In de loop van de tijd ontwikkelde de Delta Expo zich steeds meer tot een themapark met als centraal uitgangspunt de omgang met en het gebruik van het water. Na de opening van het spectaculaire Waterpaviljoen in 1997 kreeg het daarom een passende nieuwe naam: WaterLand Neeltje Jans.

Ir. J.W. Topshuis

Voor de bediening van de Stormvloedkering Oosterschelde was een centraal bedieningsgebouw nodig. De bekende architect W.G. Quist maakte in 1980 het ontwerp voor het gebouw. De bouw was in handen van Dusbouw zelf, de bouwers van de kering. Het officiële startsein voor de bouw werd gegeven op 28 oktober 1982. Het gebouw werd genoemd naar de in 1981 overleden directeur-generaal van Rijkswaterstaat ir. J.W. Tops. De oplevering vond plaats op 12 oktober 1984. Direct

daarna nam de Dienstkring Deltakust van de Directie Zeeland van Rijkswaterstaat het gebouw in gebruik.

Bezoek kering en vaartocht

Onderdeel van de Delta Expo is een route over een deel van de kering. Door een verkeerskoker kan de bezoeker naar de pijler Schaar 2 lopen die tot bovenin kan worden beklommen waarna over een bovenbalk naar pijler Schaar 1 kan worden teruggelopen. Ook kan een vaartocht gemaakt worden vanuit voormalig bouwdok Schaar met rondvaartboot Christiaan B van Rederij den Breejen uit Zierikzee langs de kering en over de Oosterschelde.

Duinlandschap (1991)

Vanaf 1988 wordt het buitengebied van Neeltje Jans omgevormd tot een natuurlandschap van honderd hectare. Op basis van een natuurbouwplan wordt een staalkaart gemaakt van de Nederlandse kustlandschappen. Een belangrijk deel bestaat uit een duinlandschap met een sluffer en stuifduinen en op 80 meter uit de kust ligt een vogeleiland. Op 5 september 1991 vond de officiële opening van het duinlandschapplaats. Het terrein is in beheer bij de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en de Stichting Het Zeeuws Landschap.

Klimpijler (1996)

Voor de Oosterscheldekering zijn 66 pijlers gebouwd. Hiervan zijn er 65 gebruikt, één pijler was vanaf het begin bedoeld als reserve. Deze 'Universeel Inzetbare Pijler' (UIP) werd in 1985 'weggezet' in het vroegere bouwdok Schaar. In juni 1994 en tijdens de Nationale Wetenschapsdag op 9 oktober 1994 klommen bergbeklimmers langs de 25 meter boven water uitsekende pijler omhoog, waarna enkele speleologen voor de eerste keer sinds de bouw in het binnenste van de pijler tot twaalf meter onder water afdaalden. Op de bodem bleek niet meer dan een centimeter water te staan. Aan de buitenzijde werden klimgrepen geplaatst zodat de pijler sinds 1996 als oefenklimpijler dienst doet.

Mari-cultuurcentrum (1991)

In het Mari-cultuurcentrum is een expositie van de voor de Oosterschelde zo belangrijke mossel- en oestercultuur te zien. De expositie werd in 1991 geopend. Op 22 september 1992 werden twee viskotters op het droge geplaatst, de garnalenkotter Vertrouwen en de mosselkotter Neeltje. In de laatste werd een tentoonstelling en restaurant gevestigd dat in 1993 opende.

Waterspeelplaats (1996)

Een waterspeelplaats, geopend in 1996, leert kinderen omgaan met elementen van het water.

Waterleven (1996)

Het Dolfinarium Harderwijk startte op Neeltje Jans in 1996 een dolfinenopvang- en researchcentrum waar gestrande dolfinen kunnen wennen aan het Noordzeewater voordat ze teruggezet worden. In de zomers van 1996 en 1997 verbleven hier de bruinvissen Roy en Marco.

Waterpaviljoen (1997)

Een jaar later kreeg WaterLand Neeltje Jans weer een nieuwe attractie: het waterpaviljoen. Het is een bijzonder vormgegeven gebouw, deels op het land, deels in het water, met vloeiende, organische vormen dat thans als het eerste gebouw wordt gezien in de zogenaamde 'blob'- of 'barbapapa'-architectuur. De ontwerpers wilden een verbeelding geven van de waterkringloop: via een met de computer ontworpen 'vloeibare' architectuur in de vorm van een walvis beleeft de bezoeker alle verschijningsvormen van water. Het zoutwaterdeel is een ontwerp van Kas Oosterhuis Architecten en het zoetwaterdeel van Lars Spuybroek van Nox Architecten. Op 29 mei 1997 werd het paviljoen voor het publiek geopend

Compartimenteringswerken

Het besluit om de Oosterscheldemonding niet af te sluiten maar te voorzien van een doorlaatbare stormvloedkering had nog een aantal andere gevolgen. De Oosterschelde moest verdeeld worden in een aantal compartimenten. De dammen en sluisen die Rijkswaterstaat hiervoor 'achterin' de Oosterschelde, langs Noord-Brabant, aanlegde heten de compartimenteringswerken.

De compartimenteringswerken waren nodig om de oppervlakte van de Oosterschelde kleiner te maken waardoor er toch, na de voltooiing van de Stormvloedkering, een zo groot mogelijk getijverschil zou ontstaan. Ook moesten de dammen zorgen voor een vast waterpeil in de Schelde-Rijnverbinding zoals dat in het verdrag hierover tussen Nederland en België in 1968 was afgesproken.

Bovendien waarborgen de dammen een scheiding van het zoete en zoute water ten behoeve van een goede waterbeheersing en een optimaal milieubeheer. Hiermee wordt de verzilting van West-Brabant tegengegaan en komt er zoet water voor de landbouw beschikbaar.

De compartimenteringswerken bestaan uit de [Philippsdam](#) tussen de Grevelingendam en Sint Philipsland, de [Oesterdam](#) tussen Tholen en Zuid-Beveland, de [Markiezaatskade](#) tussen Zuid-Beveland en Noord-Brabant en het [Bathse Spuikanaal en Spuisluis](#) door de 'hals' van Zuid-Beveland. Achter de Philippsdam en Oesterdam ontstonden zoete randmeren het Krammer/Volkerak, de Eendracht, het Zoommeer en het Markiezaatsmeer.

Philippsdam (1976-1987)

De Philippsdam is een secundaire afsluitingsdam tussen de Grevelingendam en Sint Philipsland ter afsluiting van de Krammer en het Volkerak. De dam maakt, samen met de [Oesterdam](#) en de [Markiezaatskade](#), onderdeel uit van de [Compartimenteringswerken](#).

Men begon met de aanleg een werkeiland (ca 96 ha) en het damvak Philippsdam voor de bouw van de Krammersluizen. Daarna werd het damvak Slaak aangelegd, vervolgens werden de sluitgaten Slaak en Krammer gedicht. In de bouwput kwamen de Krammer sluisen met een uitgebreid zout/zoetscheidingsstelsel.

Werkeiland Plaat van Vliet

Als eerste werd midden in de Krammer een werkeiland aangelegd op de Plaat van

Vliet. Op dit werkeiland werd een bouwput gegraven voor de bouw van de Krammersluizen. De aanbesteding van werkeiland en bouwput vond plaats op 30 november 1976. De ringdijk voor de aanleg van het werkeiland werd op 9 augustus 1977 gesloten. Op 1 juni 1978 werden werkeiland en bouwput opgeleverd.

Sluitgaten Slaak en Krammer

De sluiting van het sluitgat Slaak gebeurde op 7 september 1986 waarna op 17 april 1987 het sluitgat Krammer werd gesloten.

Krammersluizen

Na het gereedkomen van het werkeiland met de bouwput kon in oktober 1978 de bouw van twee schutsluizen voor de binnenvaart en een jachtensluis beginnen. Op 20 oktober 1983 werd het sluizencomplex opgeleverd. Pas op 2 februari 1987 vond de officiële opening plaats. Wegens de grote populariteit van de watersporters voor deze verbinding werd op 6 juni 1994 een tweede jachtensluis in gebruik genomen. Het casco van deze sluis werd al bij de bouw in 1980-1985 gebouwd.

Oesterdam (1977-1988)

De Oesterdam is een secundaire afsluitingsdam tussen Tholen en Zuid-Beveland ter afsluiting van het oostelijk gedeelte van de Oosterschelde. Deze dam is met zijn elf kilometer de langste dam van de Deltawerken. Hij maakt, samen met de [Philipsdam](#) en de [Markiezaatskade](#), onderdeel uit van de [Compartimenteringswerken](#).

De Oesterdam regelt de scheiding tussen een zout en zoet gedeelte in de Oosterschelde. Dit is belangrijk voor de zoetwaterhuishouding in Zeeland en Brabant. Tevens komt de dam tegemoet aan de afspraak met België dat de Schelde-Rijnverbinding getijdenvrij zal zijn.

De Oesterdam ontstond door de aanleg van het werkeiland voor de bouw van de Bergse Diepsluis, de aanleg van het damvak Zuid vanaf de westzijde van de Kreekraksluizen, de damvakken Speelmansplaten 1 en 2 en de sluiting van de sluitgaten Marollegat en Tholense Gat. In het werkeiland kwam de Bergse Diepsluis.

Werkeiland Bergse Diepsluis

Begonnen werd met de aanleg van het werkeiland voor de bouw van de Bergse Diepsluis vlak voor de zuidkust van Tholen. Op 10 april 1979 vond de aanbesteding plaats en op 1 juli 1980 werd het werkeiland opgeleverd.

Damvak Zuid

Vervolgens kon het damvak Zuid worden aangelegd. Dit is een 3,25 kilometer lang damvak vanaf de westzijde van de Kreekraksluizen. De aanleg werd op 10 juni 1980 aanbesteed en op 30 juni 1982 opgeleverd.

Damvakken Speelmansplaten 1 en 2

In het midden van de Oesterdam kwam een damvak over de Speelmansplaten, bestaande uit een damvak Speelmansplaten 1 (4,15 km) aan de zuidzijde van het werkeiland en het damvak Speelmansplaten 2 (1,25 km). In juni 1984 werd met dit werk begonnen, in juli 1985 werd het damvak 1 opgeleverd, in mei 1986 deel 2.

Sluitgat Marollegat

Tussen de damvakken Zuid en Speelmansplaten 2 bleef een ruim één kilometer lang sluitgat over. Dit sluitgat, het Marollegat, werd op 6 juni 1985 gesloten.

Sluitgat Tholense Gat

Nu was alleen het Tholense Gat nog open, een sluitgat tussen het werkeiland Bergse Diepsluis en de kust van Tholen. Dit sluitgat werd gesloten op 23 oktober 1986.

Ingebruikstelling

Op 15 september 1988 werd de Oesterdam voor het wegverkeer opengesteld. De officiële opening van de weg vond plaats op 6 november 1989 door Commissaris der Koningin dr. C. Boertien.

Bergse Diepsluis

De aanbesteding voor de bouw van de Bergse Diepsluis vond plaats in juni 1984. De sluis is vooral bestemd voor recreatievaart en visserij. Op 1 oktober 1986 werd de Bergse Diepsluis geopend.

Door het gebruik van de sluis bestond het gevaar dat het water in het Zoommeer te zout zou worden. De aanleg van een zoet-zoutscheidingsstelsel ging wegens bezuinigingen niet door. Later werd het alsnog aangelegd. Op 26 september 1994 werd het zoet-zoutscheidingsstelsel officieel in gebruik genomen. Na iedere schutting wordt het zoute water door zes gaten onderin de sluis teruggepompt naar de Oosterschelde.

Markiezaatskade (1980-1983)

De Markiezaatskade is een secundaire afsluitingsdam in de vorm van een omkading van het Markiezaat van Bergen op Zoom door middel van een vier kilometer lange dam tussen Zuid-Beveland (ten oosten van de Kreekraksluizen) en de Molenplaat voor Bergen op Zoom. Het is een onderdeel van de [Compartimenteringswerken](#). De kade werd aangelegd om de sluiting van de [Oesterdam](#) te vergemakkelijken en om te voorkomen dat tijdens de bouw van deze dam op de [Schelde-Rijnverbinding](#) onaanvaardbare hoge stroomsnelheden zouden ontstaan.

De Markiezaatskade bestaat, van zuid naar noord, uit een 1900 m lang laag zuidelijk damvak, een stenen sluitkade van 800 m, een laag noordelijk damvak van 400 m, een 1100 m lang hoog damvak ten westen van de Molenplaat en tenslotte een verbindingsdam met de zuidkant van de Molenplaat.

Op 23 december 1980 vond de aanbesteding plaats van de aanleg van de westelijke Markiezaatskade. Op 2 januari 1981 ging de Combinatie Oesterdam Markiezaat (COM) aan het werk. In de nacht van 10 op 11 maart 1982 brak de westelijke Markiezaatskade tijdens een storm door ter hoogte van de aansluiting van de sluitkade op het zuidelijk damvak. Op 30 maart 1983 werd de sluitkade gesloten.

Achter de kade ontstond het Markiezaatsmeer. Hierin verrees de Bergse Plaat. Voor de gemeente Bergen op Zoom was dit een mooie gelegenheid om een nieuwe woonwijk aan te leggen. Inmiddels kunnen de bewoners van 2500 woningen zeggen dat ze in het voormalige Markiezaat wonen.

Bron: www.zeeuwsarchief.nl